

Designing a Model for the Development of Technical and Vocational Education Tailored to the Needs of the Labor Market and Regional Capacities: A Case Study of the Garment Industry in Kurdistan Province

Naser Shirbagi^{1*}, Habibullah Hasanzadeh²

¹Professor of Educational Administration, Department of Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

²PhD student in Educational Administration, Islamic Azad University of Central Tehran Branch, Iran.

ARTICLE INFO

Received: 10.06.2021

Revised: 05.07.2022

Accepted: 06.18.2022

Keyword:

Technical and vocational training
Garment industry
Labor market
Market development
Regional capacity

*Corresponding Author:

Naser Shirbagi

Email: nshirbagi@uok.ac.ir

ABSTRACT

Due to its special position, its importance to the people and the fact that clothing is one of the basic human needs, the garment industry has the potential to have a high impact on growth rate, employment and production. Paying attention to the development of this industry and increasing the level of related education in this field can be effective in economic, social and environmental development. The purpose of this study was to develop an indigenous model for the development of technical and vocational education appropriate to the needs of the labor market and regional capacity in the field of clothing industry in Kurdistan Province. The approach used was qualitative with the foundation data theory method. Potential participants in the research included experts and informants in the field of clothing industry consisting of public and private sector trainers, vocational trainers, university lecturers and clothing industry activists. Using purposive sampling method, 22 people were invited to participate in the semi-structured interview. Data taken from interview transcripts were analyzed in three-stage theoretical coding, and components related to the data-based theory model, namely contexts, processes, strategies, intervening factors, and consequences, were identified. Based on the designed research model, 19 competency standards and 19 performance standards were developed in both men's and women's clothing and recommendations were made for the development of the garment industry in Kurdistan Province.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Preparing young people for the labor market is one of the key responsibilities of the educational system of countries. Skills training by providing skilled and efficient human resources can achieve the goals of development and economic progress and align the educational system with the socio-economic system and industrialize the country and help the industrial and economic independence of the country. In order to have a skilled and capable workforce, it is necessary to provide them with skills related to different jobs. In this regard, technical and vocational education has an important contribution to the power of competitiveness and prosperity in the world based on the knowledge-based economy and should be considered as the main key to reduce poverty, promote peace, preserve the environment, improve the quality of life for everyone and help achieve sustainable development. Based on the studies conducted regarding the educational needs of Kurdistan Province, it seems that establishing specialized workshops in the field of clothing industry is a necessity according to the capacities of Kurdistan Province. Statistics related to the development of the garment industry show that this industry has a distinctive place globally and has been the factor for economic development in India, Vietnam, Bangladesh and Pakistan.

Methodology

The current research used a qualitative approach and foundational data theory method. All those with links to and practical and scientific experience of Kurdistan Province and the garment industry were active participants in this research. Using a purposeful sampling method, the experts in this field were identified and after theoretical saturation was reached, 22 people participated in this research. The foundation data method was carried out in six steps. The data collection tool was semi-structured interviews in order not to restrict the researcher like structured interviews nor to provide extensive and sometimes unnecessary information like in-depth interviews. The interviews were analyzed by continuous and absolute comparative analysis through the Strauss and Corbin method, and the transcription of each interview was coded and analyzed before conducting the next interview.

Result and discussion

The data obtained from the interviews conducted with experts in 5 sections of context, process, management, intervening factors and outcome were based on coding. In terms of the factors affecting the development of the garment industry in the province, the province's capacity for export due to its proximity to Iraq was the potential of local clothing production. Based on the results, the processes and the employment generation of this industry were not proportional to the training of its recipients. In other words, women received the highest amount of training provided in this industry, but had the least share in obtaining a trading license to work in this sector; most women worked in

this industry in the form of domestic activities. In the process of development of clothing in the province, there was a lack of large factories in the field of clothing in the province and luxury consumption among the general public, which is an important obstacle in branding for this industry in Kurdistan Province. Regarding the development strategies of the garment industry, empowerment approaches of human resources in this field, compiling the headings and skills training standards to improve skills levels of employees and those interested in working in this industry, using the capacities of border markets for export and job creation in the form of production cooperatives were factors impacting the development and prosperity of this industry in Kurdistan Province. Intervening factors of clothing smuggling and its import into the province from the borders of Kurdistan Province, the low level of confidence of employers in people who have skilled training, low purchasing power of the people to use quality brands in the clothing industry and the lack of special brands in the province were important factors affecting the development of the clothing industry in Kurdistan Province.

Conclusion

The proposed model showed that the development of the clothing industry can be the basis for employment and business development at the micro and macro levels. The use of this industry by all in addition to the essential need of all different sections of society to take advantage of this industry were factors influencing the prosperity in this sector; opportunities such as being located on the border with Iraq and cultural affinity, upstream documents paying greater attention to the clothing industry and the potential of producing local clothes were positive dimensions for the development of the clothing industry in Kurdistan Province. Taking into consideration the opportunities of this industry, being close to the Kurdistan Region of Iraq and investment opportunities in this industry, a suitable added value can be added to the province with the development of exports in this sector and increased job creation. It is noteworthy that the clothing industry exports have been significantly reduced in the country's export portfolio in the last few years due to the presence of foreign competitors and technological weaknesses.

شاپای الکترونیکی: ۴۴۳۰-۲۵۳۸

شاپای چاپی: ۹۷۹۶-۲۳۸۲

طراحی مدل توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای متناسب با نیاز بازار کار و ظرفیت‌های منطقه‌ای: مطالعه موردی صنایع پوشاک استان کردستان

ناصر شیربگی^{*۱}، حبیب‌الله حسن‌زاده^۲

۱- استاد تمام مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.

۲- دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ایران.

چکیده

اطلاعات مقاله

صنعت پوشاک به دلیل جایگاه خاص آن، اهمیتش برای مردم و این‌که پوشاک یکی از نیازهای اساسی انسان است، توان تأثیرگذاری بالایی بر نرخ رشد، اشتغال و تولید دارد. توجه به توسعه این صنعت و افزایش سطح آموزش‌های مرتبط در این زمینه می‌تواند در توسعه اقتصادی، اجتماعی و محیطی تأثیرگذار باشد. هدف از انجام پژوهش حاضر تدوین یک الگوی بومی توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای متناسب با نیاز بازار کار و ظرفیت منطقه‌ای در زمینه صنایع پوشاک در استان کردستان بود. رویکرد به‌کار رفته کیفی با روش نظریه داده بنیاد بود. مشارکت‌کنندگان بالقوه پژوهش خبرگان و مطلعین حوزه صنعت پوشاک متشکل از مربیان بخش‌های دولتی و خصوصی آموزش‌های فنی‌حرفه‌ای، مدرسان دانشگاهی و فعالان بخش صنایع پوشاک بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و ملاکی تعداد ۲۲ نفر برای انجام مصاحبه نیمه‌ساختارمند به مشارکت در پژوهش دعوت شدند. داده‌های برگرفته از متن‌گفتارهای مصاحبه‌ها با کدگذاری نظری سه مرحله‌ای تحلیل شدند و مؤلفه‌های مرتبط با الگوی نظریه داده بنیاد یعنی زمینه‌ها، فرایندها، راهبردها، عوامل مداخله‌گر و پیامدها احصا گردیدند. بر مبنای الگوی طراحی شده پژوهش ۱۹ استاندارد شایستگی و ۱۹ استاندارد عملکرد در دو بخش پوشاک مردانه و زنانه تدوین گردید و پیشنهادهایی برای توسعه صنعت پوشاک در استان کردستان ارائه شد.

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۷/۱۴

بازنگری مقاله: ۱۴۰۱/۰۲/۱۷

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۳/۲۸

کلید واژگان:

آموزش فنی و حرفه‌ای
صنعت پوشاک
بازار کار
توسعه بازار
ظرفیت منطقه‌ای

*نویسنده مسئول: ناصر شیربگی

پست الکترونیکی:

nshirbagi@uok.ac.ir

مقدمه

اگرچه نقش آموزش در هر جامعه‌ای کاملاً مشخص و محرز است، اما طی سال‌های طولانی که دولت‌ها به تحلیل هزینه-فایده اقتصادی این امر پرداخته‌اند، کمتر به چگونگی ارتقای کیفی آن در راستای توسعه محوری جامعه اهمیت داده‌اند. امروزه مفهوم توسعه پایدار به‌عنوان یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های جامعه مطرح بوده و از این‌رو، پرداختن جدی به این مبحث هم از جهت توسعه و هم از جهت آموزش بسیار جدی است. هر نظام آموزشی باید به دانش‌آموختگان خود خدمات زیر را ارائه بدهد: (۱) مهارت شغلی و زندگی را آموزش دهد. (۲) خلاقیت و نوآوری را پرورش دهد. (۳) مهارت ادراکی را تقویت کند. (۴) توانایی مهارت‌های تصمیم‌گیری را افزایش دهد. (۵) به پرورش و تقویت روحیه پژوهشی منجر شود. (۵) توانایی ارزیابی و نظارت بر خود را افزایش دهد. هر نظام آموزشی که خروجی آن دارای ویژگی مذکور نباشد، آموزش غیر توسعه‌ای است و نمی‌تواند به رفتارهایی سازگار با توسعه پایدار که اساس آن تعامل سازنده و تکاملی با طبیعت و انسان‌ها و تضمین‌کننده رفاه و عدالت بین و درون نسلی است، منجر گردد (پروین و همکاران، ۲۰۱۴).

آماده‌سازی جوانان برای بازار کار یکی از مسئولیت‌های کلیدی نظام آموزشی کشورهاست (فورستر و بول، ۲۰۱۸)^۱ آموزش‌های مهارتی با تأمین نیروی انسانی ماهر و کارآمد، می‌تواند باعث تحقق اهداف توسعه و پیشرفت اقتصادی شوند و باعث هم‌سویی نظام آموزشی با نظام اقتصادی-اجتماعی و صنعتی کشور شده و به استقلال صنعتی و اقتصادی کشور کمک کنند (صالحی عمران و همکاران، ۲۰۱۹). برای داشتن نیروی انسانی ماهر و توانمند نیاز است تا مهارت‌های مرتبط با مشاغل مختلف را به آنها ارائه داد. در این راستا آموزش فنی و حرفه‌ای سهم مهمی در قدرت رقابت‌پذیری و رفاه در جهان مبتنی بر اقتصاد دانش به عهده دارد و باید به عنوان یک کلید اصلی جهت کاهش فقر، ارتقای صلح، حفظ محیط زیست، بهبود کیفیت زندگی برای همه و کمک برای دستیابی به توسعه پایدار عمل نماید (امین بیدختی و همکاران، ۲۰۱۸). بر همین اساس توسعه و کیفیت بخشی در نظام آموزش فنی و حرفه‌ای نیازمند آن است تا متناسب با ظرفیت‌ها و ساختارهای محلی و منطقه‌ای نسبت به ارائه آموزش‌های مهارتی اقدام گردد و نیاز است قبل از تجهیز و راه‌اندازی کارگاه‌های آموزشی نسبت به انجام مطالعات و یا استفاده از بررسی‌های انجام شده در این زمینه متناسب با پتانسیل‌های هر منطقه برنامه‌ریزی‌های لازم صورت پذیرد. بر اساس مطالعات انجام گرفته در خصوص نیازهای آموزشی استان کردستان درج شده در اسناد توسعه استان، (گروه توسعه فضایی ایران دانشگاه شهیدبهبشتی، ۲۰۱۹)، (معاونت توسعه کارآفرینی و اشتغال، ۲۰۱۸)، (موسسه دانش پژوهان کردوک، ۲۰۱۲)، (موسسه آموزشی پژوهشی پژوهش‌پژواک فکر سنندج، ۲۰۱۴) به نظر می‌رسد که ایجاد و راه‌اندازی کارگاه‌های تخصصی در زمینه صنایع پوشاک با توجه به ظرفیت‌های استان کردستان از ضروریات است. آمارهای مرتبط با توسعه صنایع پوشاک بیانگر آن است که این صنعت در تمام دنیا دارای جایگاه ویژه‌ای بوده و عامل توسعه اقتصادی در کشورهای هند، ویتنام، بنگلادش و پاکستان بوده است؛ تجربه موفق که در کشورهای آسیایی ژاپن، کره جنوبی، تایوان و چین نیز تکرار شده است. بر همین اساس، صنعت پوشاک به دلیل جایگاه خاص آن و اهمیتش برای فرد و این‌که پوشاک یکی از نیازهای اساسی انسان است، توان تأثیرگذاری بالایی بر نرخ رشد، اشتغال و تولید دارد. اهمیت صنعت نساجی و پوشاک به حدی است که چین از سال ۱۹۹۱ تا ۲۰۰۸ بیش از ۴۰۰ میلیارد دلار سرمایه خارجی جذب شده را به صنعت نساجی و پوشاک اختصاص داده است (انجمن صنایع نساجی ایران، ۲۰۱۳). در سطح جهانی در حال حاضر ۱/۱ تریلیون دلار مربوط به بازار پوشاک تخمین زده می‌شود. ۷۵ درصد از این بازار مربوط به اتحادیه اروپا، آمریکا، چین و ژاپن است. بالا بودن مصرف پوشاک در این کشورها با توجه به این‌که تنها یک سوم از جمعیت جهان را در خود جای‌داده‌اند، بر بالا بودن مصرف سرانه پوشاک در این کشورها دلالت دارد. بازارهای بزرگ بعدی به ترتیب برزیل، هند، روسیه، کانادا و استرالیا است. سایر کشورهای جهان که ۴۴ درصد از جمعیت کل جهان را در خود جای‌داده‌اند، تنها در ۷ درصد این بازار شریک‌اند (اسدی، ۲۰۱۴).

¹ Forster & Bol

آمارهای مرتبط با توسعه صنایع پوشاک بیانگر آن است که بر طبق اولویت‌بندی کالایی در گزارش‌های شاخص قیمت مصرف‌کننده بانک مرکزی، پوشاک و کفش با ضریب اهمیت ۴/۶۲ در اولویت پنجم مصرفی خانوارها قرار دارد. آمارهای مرکز آمار از بودجه خانوار کشور در سال ۱۳۹۶، حاکی از صرف هزینه ۲۶/۸ هزار میلیارد تومانی برای تهیه پوشاک و کفش توسط خانوارهای ایرانی در این سال است. با توجه به آمارها، ۲۱ هزار میلیارد تومان آن مربوط به پوشاک و ۵/۸ هزار میلیارد تومان مربوط به کفش بوده است و سرانه متوسط هر نفر برای خرید کفش و پوشاک به میزان ۳۳۵ هزار تومان در سال می‌باشد. طبق آمارهای مرکز آمار ایران، در سال ۱۳۹۶ بازار مصرف پوشاک کشور حدود ۲۱ هزار میلیارد تومان بوده که با در نظر گرفتن متوسط نرخ فروش ارز در بازار آزاد در این سال (۴۰۴۵ هزار تومان در هر دلار) اندازه بازار حدود ۵۲ میلیارد دلار بوده است (کریمی، ۲۰۱۷).

استان کردستان با توجه به وضعیت جغرافیایی موجود همواره به‌عنوان یکی از استان‌های واردکننده پوشاک به کشور شناخته شده است، اما با این حال در این استان کسب و کارهای مرتبط با تولید پوشاک نیز توانسته‌اند جایگاه مناسبی در میان سایر مشاغل به دست آورند. تولیدکنندگان پوشاک در شهرستان‌های استان پراکنده هستند، اما بیشترین تمرکز حلقه‌های زنجیره این حوزه در شهرستان‌های سنندج و سقز وجود دارد. با توجه به تمامی حلقه‌های زنجیره ارزش خوشه پوشاک تعداد واحدهای کوچک و متوسط در این خوشه در شهرستان‌های سقز و سنندج به‌صورت تقریبی تعداد ۸۰۰ واحد است. این آمار شامل واحدهایی است که در تهیه محصول نهایی پوشاک و یا به‌عنوان دیگر در زنجیره اصلی تولید پوشاک نقش دارند. در سال‌های اخیر به دلیل ظرفیت مناسب مناطق مرزی، واحدهای مرتبط با کسب و کارهای پوشاک از نظر فروش رشد مناسبی داشته‌اند. همچنین در ۵ سال اخیر به علت افزایش قیمت ارزهای خارجی و کاهش واردات، تولیدات داخلی از استقبال بیشتری توسط مصرف‌کنندگان برخوردار بوده‌اند. با توجه به آنچه گفته شد و با توجه به وضعیت بازارهای مرزی استان کردستان که ورود پارچه و لباس فراوانی را به استان وارد کرده و به‌عنوان یکی از استان‌های مد نظر توسعه در رسته پوشاک در طرح (معاونت توسعه کارآفرینی و اشتغال، ۲۰۱۸) قرار گرفته است، لذا تدوین مدلی برای توسعه این صنعت در استان نیاز است تا بتوان با منطبق نمودن آموزش‌های مهارتی متناسب با نیاز بازار کار نسبت به انجام اقدام عملی و تدوین الگویی مناسب در زمینه توسعه این صنعت گام‌های اساسی برداشت. بر همین اساس با توجه به نقشی که آموزش در توسعه مهارت دارد و نظر به این‌که آموزش‌های مهارتی در سطح کشور بر اساس استانداردهای مهارت متناسب با رویکرد دیکوم تدوین می‌شود لذا در این پژوهش سعی بر آن است که نیازهای آموزشی مرتبط با توسعه صنعت پوشاک را شناسایی کرده و بر اساس آن اقدام به تدوین استانداردهای آموزشی مهارتی نمود و سوال اصلی این است که چه آموزش‌هایی می‌تواند در توسعه این رشته در سطح استان کردستان نقش داشته باشد؟

آموزش‌های مهارتی

مجموعه‌ای از آموزش‌ها که عمدتاً به توسعه توانایی‌های فنی افراد در بهره‌برداری مناسب از ابزار و تکنولوژی برای انجام پروژه‌های عملی می‌پردازد. به عبارت دیگر نوع معینی از آموزش که هدف اصلی آن آماده‌سازی افراد برای شغل یا کار است. آموزش فنی و مهارتی، آموزشی است که دانش و مهارت‌های عملی مورد نیاز برای کسب و کاری خاص، استخدام شدن یا ماهر و متخصص شدن در کسب و کار فعلی، را ارائه می‌دهد. این نوع آموزش به جنبه‌هایی از آموزش اشاره دارد که به کسب مهارت‌های کاربردی و عملی و دانش عملی پایه درباره شغل مجهز می‌شود (عسکری و همکاران، ۲۰۱۷). سازمان یونسکو^۱ در همایش عمومی آموزش فنی و حرفه‌ای مشترک بین یونسکو و سازمان بین‌المللی کار، آموزش فنی و مهارتی را این‌گونه تعریف می‌کند: به جنبه‌های مختلفی از فرآیند آموزش، علاوه بر آموزش عمومی، آموزش فناوری‌ها و علوم مرتبط با فناوری، کسب مهارت عملی و دانش مرتبط با شغل در بخش‌های مختلف زندگی

¹ Unesco

اجتماعی و اقتصادی اطلاق می‌شود. بر اساس الگوی شایستگی کنسرسیوم، مهارت عبارتست از توانایی پیاده سازی علم در عمل. مهارت از راه تکرار کاربرد دانش در محیط واقعی به دست آمده و توسعه می‌یابد. توسعه مهارت منجر به بهبود کیفیت عملکرد می‌شود و بدون آن، در بسیاری از موارد، معلومات، منشا تأثیر زیادی نخواهند بود (فرجی ارمکی و همکاران، ۲۰۱۲).

آموزش فنی و حرفه‌ای به عنوان یک راه حل کارآمد برای کاهش بیکاری جوانان مورد توجه سیاست گذاران قرار گرفته است (شاکری و همکاران، ۲۰۱۹). این آموزش‌ها ابزار مهمی برای بهبود پویایی، انطباق پذیری و بهره‌وری نیروی کار است. به همین دلیل، در افزایش توان رقابت بنگاه‌های اقتصادی، صنعتی و تولیدی نقش دارد و زمینه کاهش نبود توازن در بازار کار را فراهم می‌سازد (خواجه شاهکوهی و همکاران، ۲۰۱۲).

تغییر مستمر شرایط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و آموزشی باعث شده که دیدگاه‌ها و رویکردهای مرتبط با نظام آموزشی تغییر یابد. سازمان جهانی کار از جمله سازمان‌های بین‌المللی است که نقشی به‌سزا در ایجاد الگوهای آموزشی دارد. این سازمان با داشتن متخصصان و صاحب نظران مجرب، به طور مستمر رویکرد خود را به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای توسعه داده است (جدول ۱).

جدول ۱. دیدگاه سازمان بین‌المللی کار به نقش‌های قدیم و جدید آموزش فنی و حرفه‌ای

برنامه‌های قدیم	برنامه‌های جدید
رویکرد مبتنی بر عرضه	رویکرد مبتنی بر تقاضا
آموزش برای اشتغال	یادگیری برای افزایش ظرفیت اشتغال
آموزش ضمن خدمت	مفهوم یادگیری مداوم
آموزش و تمرکز مربی / کارآموز	خود یادگیری و تمرکز بر یادگیرنده
یادگیری در یک زمان خاص	یادگیری مداوم
جدایی آموزش با تربیت	یکپارچگی آموزش و تربیت
تخصص در یک مهارت خاص	تقاضا برای مهارت‌های چندگانه
تشخیص مهارت بر اساس دوره آموزشی و امتحان	تشخیص بر اساس شایستگی و یادگیری بعدی
ورود سخت و غیرقابل‌احطار و سپس خروج از دوره آموزش و نظام آموزش حرفه‌ای	ورود قابل‌انعطاف و چندگانه و سپس خروج از دوره‌های نظام آموزش حرفه‌ای
تمرکز بر بخش رسمی	شناخت نیاز و توجه به بخش‌های رسمی و غیررسمی
آموزش برای اشتغال و حقوق‌گیری	آموزش برای دستمزد و خوداشتغالی
سیستم متمرکز	سیستم غیرمتمرکز همراه با نیاز به نهاد ملی مردمی و غیرمتمرکز
سیاست‌گذاری و ارائه خدمات آموزشی به‌وسیله دولت	سیاست‌گذاری و ارائه خدمات آموزشی جداگانه و مبتنی بر بازار کار
اداره به‌وسیله دولت	اداره به‌صورت مشارکتی دولت، بخش‌های مختلف و گفت‌وگوهای اجتماعی

منبع: (فرجی ارمکی و همکاران، ۲۰۱۲)

اهمیت آموزش مهارتی از دیدگاه صاحب‌نظران

(روسو، ۲۰۲۱)^۱ در کتاب امیل به پرورش توانایی‌های ذهنی کودکان با استفاده از کاردستی و آموزش کاردستی به جوانان اشاره می‌کند. با این وجود تا قبل از انقلاب صنعتی بین کار و آموزش هیچ‌گونه ارتباطی نبود و آموزش حرفه‌ای هیچ‌گونه جایگاهی در برنامه درسی مدارس نداشت. پس از انقلاب صنعتی دیگر شیوه استاد-شاگردی جواب‌گوی نیازهای

¹ Rousseau

پیچیده فرایند تولید نبود، شرایط ناشی از انقلاب صنعتی تحول آموزش را در جامعه آن روز ایجاب کرد و تربیت حرفه‌ای جزء هدف‌های رسمی مدرسه درآمد.

تأسیس مرکز حرفه‌ای خودگردان اقتصادی و مدرسه کشاورزی توسط فیلنبرگ مربی سوئیسی از اولین تجربه‌ها در این فرضیه است. فروبل^۱ برای یادگیری از راه عمل ارزش ویژه‌ای قائل بود. وی فراگرفتن چیزی در زندگی از راه عمل را به مراتب بیشتر موجب رشد و پرورش و نیرومندی می‌داند تا از راه شنیدن الفاظ و این نکته‌ها را در کتاب باغچه کودکان و پرورش آدمی تأکید می‌کند. خصوصاً هنگامی که کار را به مثابه یک فعالیت که شکل کمال یافته است معرفی می‌نماید و این نکته نیز می‌تواند دلالت بر ارزش ذاتی کار داشته باشد (گیوتک، ۲۰۰۵).

جان دیویی^۲ عقیده داشت: کار باید محور اصلی در برنامه‌ریزی درسی باشد. تحصیلات آکادمیک باید با کار توأم باشد. دیویی بزرگترین عیب روش‌های معمول را جدایی بین دانش و به کار بستن آن می‌داند. برنامه معتبر از نظر دیویی آن است که به تجربه روزمره کودک در خانواده و اجتماع مربوط باشد. می‌توان انتظار داشت که او برای کارهای خانواده و جامعه اهمیتی خاص قائل باشد. این امر به خصوص در مورد کاردستی صادق است. البته لازم به ذکر است که دیویی از این برنامه هدف شغلی محدود نداشت. دهه ۱۹۶۰ شامل حرکتی بوده که با شروع دهه ۱۹۷۰ این حرکت به بار نشست. مدارس متوسطه در این دوره خود را مسئول پاسخ‌گویی به نیازهای اجتماعی دیدند و هدف مفهوم خود را در برنامه درسی باز یافت.

از نظر کرشن اشتاینر^۳ آلمانی هدف آموزش و پرورش دستیابی به آموزش‌های شهروندی است. وی معتقد بود که کودک بر اساس فرایندی از رشد درونی بزرگ می‌شود و آنچه کسب می‌کند تا زمانی که با نوعی فعالیت شخص جذب نشود به طور واقعی جزء وجود او نمی‌شود. اگر هدف عالی تعلیم و تربیت را تشکیل شخصیت بدانیم، بهترین سازمان تربیتی آن خواهد بود که فرصت‌های لازم را برای رشد شخصیت فراهم کند و باید دانست شخصیت تنها از راه عمل رشد می‌کند. تأکید اشتاینر بر عمل، سبب شد که او را بنیانگذار مدرسه فعالیت بدانند. او مدرسه خود را جایگاهی برای آزاد ساختن انرژی خلاق بالقوه دانست و اصل فعالیت را به مقیاس وسیعی در مدارس دولتی مونیخ معرفی کرد. وی ابتدا فعالیت را در ابعاد صنعتی و دستی آغاز کرد؛ لیکن بعدها مفهوم آن را گسترش داد و جنبه‌های ذهنی و اخلاقی رفتار را نیز به آن افزود. از آنجا که وظیفه اصلی آموزش و پرورش را تربیت شهروندان خوب می‌دانست، مدرسه او نیز با جدیت به دنبال این هدف بود. این مدرسه در وهله اول کودک را در جهت کار و زندگی مناسب او هدایت می‌کرد. سپس در ذهن او این اندیشه را جایگزین می‌کرد که هر حرفه‌ای جای خاص خود را در خدمت به جامعه دارد، آنگاه به کودک می‌آموخت که از طریق حرفه‌ای باید به سهم خود در جامعه کمک کند تا جامعه بتواند راه کمال را بی‌یامد (شعبانی و حسن زاده، ۲۰۱۳).

توصیه یونسکو درباره آموزش فنی و حرفه‌ای این است که آموزش فنی و حرفه‌ای باید بخش مکمل نظام آموزشی همه جانبه باشد و به این سبب باید به محتوای فرهنگی آن توجه کافی شود. بنابراین طبق توصیه نامه‌های یونسکو، آموزش فنی و حرفه‌ای نه تنها جزئی از آموزش عمومی است، بلکه وسیله‌ای است برای آماده شدن در یکی از رشته‌های شغلی و درعین حال، جنبه‌های مستمری از آموزش مداوم است (عباس زاده و همکاران، ۲۰۱۹).

¹ Fröbel

² Gutek

³ John Dewey

⁴ Kershen Shtayner

نقش آموزش در اشتغال

بازار کار یکی از مهم‌ترین سرمایه‌های اقتصادی هر کشوری است که به لحاظ سروکار داشتن مستقیم با انسان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. افزایش رشد اقتصادی و کاهش بیکاری و افزایش مشارکت نیروی کار می‌تواند در کاهش فقر و کاهش عوارض ناشی از آن نظیر جرم، جنایت، فساد و... مؤثر باشد. با رشد نظریه سرمایه انسانی در دهه ۱۹۶۰، نقش و تأثیر آموزش و پرورش در رشد اقتصادی کشورها مورد توجه قرار گرفت به گونه‌ای که در دهه ۱۹۷۰ بسیاری از کشورهای پیشرفته به عنوان یک استراتژی اقتصادی به رفع موانع موجود، اصلاح و بهبود نظام آموزش به‌ویژه نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای خود تأکید ورزیدند تا بتوانند بر رکود اقتصادی موجود و بیکاری جوانان غلبه کرده و آن را بهبود بخشند (عباس زاده و همکاران، ۲۰۱۹)

این سرمایه‌گذاری در آماده سازی جوانان برای اشتغال بیشتر نقش خود را نشان داده است چرا که عدم اشتغال جوانان با یادگیری مهارت‌ها و آموزش‌های مرتبط با نیاز اقتصادی ارتباط مستقیم دارد. از طرف دیگر یادگیری‌های مرتبط با ساختار اقتصادی- اجتماعی می‌تواند به بهبود چرخه زندگی کاری نیروی کار یاری برساند، لذا بیکاری و عدم اشتغال مطابق نیازهای اقتصادی جامعه به نوبه خود می‌تواند نحوه زندگی افراد را دچار اختلال نماید. همچنین چرخه عدم اشتغال تربیت شدگان مدارس رسمی هم در اکثر کشورها طی چند سال گذشته تغییرات عمده‌ای کرده است. چنانچه مطالعات نشان داده است در سال‌های پیشین عدم اشتغال مربوط به دارندگان مدارک ابتدایی بود، اما بعدها این عدم اشتغال به مقاطع بالاتر و امروزه به دارندگان مدارک مقاطع بعد از دیپلم هم سرایت کرده است.

نبود ارتباط مناسب بین آموزش نیروی کار و نیازهای بازار کار، یکی از مشکلات موجود در بازار کار کشور است که این پدیده در کنار سایر عوامل تأثیرگذار بر عملکرد بازار کار (از جمله کمبود تقاضا و نرخ پایین سرمایه‌گذاری در بازار کالا و خدمات و همچنین بهره‌وری پایین عوامل تولید مانند سرمایه و...) سبب افزایش و تداوم نرخ‌های بالای بیکاری در کشور و در دهه‌های اخیر شده است (عیسی زاده و همکاران، ۲۰۱۷)

عرضه و تقاضای مهارت، تحت تأثیر طیف وسیعی از عوامل مانند، سطح توسعه اقتصادی، تغییر تکنولوژی و تغییر در جمعیت قرار دارد. میزان تطبیق عرضه و تقاضای مهارت، عامل اصلی در شکل‌دهی نتایج اقتصاد و بازار کار، رشد بهره‌وری، رشد اقتصادی و رقابت پذیری است؛ بنابراین تدوین و پیاده سازی آموزش و سیاست‌های مؤثر آموزشی از جمله سیستم آموزشی، چالشی مداوم برای همه کشورهای است و مقابله با این چالش نیاز به اطلاع درست از وضعیت بازار کار و نیاز به ارتباط توسعه مهارت، برای اشتغال و توسعه اقتصادی دارد (سازمان بین المللی کار، ۲۰۱۳).

مطالعات انجام گرفته در خصوص وضعیت اشتغال بیانگر آن است که ارتباط منطقی بین صنایع و آموزش‌های ارائه شده در محیط‌های آموزشی وجود ندارد و این عدم انطباق در بسیاری از پژوهش‌های انجام گرفته در بخش آموزش‌های مهارتی بیانگر این موضوع است که بین آموزش‌های مهارتی ارائه شده و بازار کار انطباق وجود ندارد (نویدی و همکاران، ۲۰۰۴؛ شعبانی و حسن زاده، ۲۰۱۳).

مطالعات دیگری حاکی از این است که مهم‌ترین دلیلی که برای بیکاری جوانان تحصیل کرده می‌توان برشمرد این است که آنچه که آنها در محیط یاد می‌گیرند با آنچه که نیازهای واقعی جامعه است همخوان نبوده و این امر را می‌توان ناشی از عدم مهارت و تخصص آنها دانست. به عبارتی امروزه بیشتر فراوانی بیکاری جوانان در بین فارغ التحصیلان دانشگاهی می‌باشد (نزدیک به ۶۰٪ بیکار) که این امر نشان می‌دهد که هنوز سیستم آموزشی ما نتوانسته است مهارت‌های لازم برای ورود به بازار کار در لایه‌های دروس و برنامه‌های آموزشی خود قرار دهد و همین امر منجر به آن شده است که افرادی که از نظام‌های آموزشی فراغت پیدا می‌کنند در جامعه نمی‌توانند آنچه را که یاد گرفته‌اند به کار گیرند. بر همین اساس می‌توان دو شرط را برای اشتغال این افراد پیشنهاد کرد. اولین شرط ارتباط و همخوانی آموزش‌ها با وضعیت بازار

¹ International Labour Organization

است و دوم این‌که آموزش‌هایی که ارائه می‌شود مطابق با نیازهایی باشد که در بازار وجود دارد. در واقع این امر بیانگر آن است که آموزش‌هایی که ارائه می‌شود مطابق با مشاغلی باشد که در محیط جامعه وجود دارد و ارتباط بین آنها به نحوی حفظ گردد که جوانان بتوانند بعد از فراغت از تحصیل با داشتن مهارت‌های کافی در زمینه آموزش داده شده شغلی برای خود ایجاد کرده و به بازار کار ورود پیدا کنند و با استفاده از نظام‌های حین شغل و ضمن خدمت آموزش‌های تکمیلی تر به این افراد ارائه گردد. به این منظور می‌توان چهار مرحله را برای مشکل اشتغال در نظر گرفت: دادن اطمینان به نیروی کار جوان که پس از طی آموزش‌های مدرسه‌ای اشتغال به سادگی امکان پذیر است، ایجاد تعادل میان آموزش‌های ارائه شده در مدارس و اشتغال در بازار کار، آموزش حرفه‌ای به طور فزاینده‌ای به عنوان یک ابزار در جهت پاسخ‌گویی به عدم اشتغال جوانان به حساب آید. ارتباط، پیوستگی و توالی اشتغال پس از آموزش باید به طور دقیقی برنامه‌ریزی گردد.

روند صنعت پوشاک

از اوایل سال‌های ۱۹۸۰ و در ادامه تا سال ۱۹۹۰ میلادی ۴۰ درصد از درآمد ارزی صادراتی ترکیه را صنعت پوشاک تأمین کرده است. مجموع صادرات منسوجات و پوشاک ترکیه در سال‌های ۲۰۱۱، ۲۰۱۲، و ۲۰۱۳ به ترتیب ۲۵، ۲۷ و ۳۰ میلیارد دلار بوده و نساجی و پوشاک سهمی در حدود ۱۸ درصد از کل سهم صادرات این کشور را در سال ۲۰۱۳ تصاحب کرده است. در حال حاضر نیز اولین بخش اقتصادی تأمین کننده خالص درآمد ارزی این کشور است. صنعت نساجی و پوشاک، یک سوم شغل‌های کشور ترکیه را به خود اختصاص داده و تأثیر زیادی بر رشد اقتصادی و اشتغال در این کشور گذاشته است. بر اساس آمار بانک جهانی تا سال ۲۰۱۴ میزان رشد اقتصادی و سهم از اقتصاد صنعت نساجی و پوشاک ایران و ترکیه روند معکوسی را طی کرده است. در سال ۱۹۹۱ صنعت پوشاک و نساجی حدود ۲۰ درصد از اقتصاد ایران بوده است و در همان سال این مقدار برای ترکیه حدود ۱۵ درصد بوده است. اما با گذشت زمان این سهم برای ایران روند نزولی داشته و در سال ۲۰۰۹ به حدود ۳ درصد رسیده، در حالی که این مقدار برای ترکیه در یک بازه زمانی روند رشد زیادی داشته و در سال ۲۰۰۳، ۲۷ درصد بوده است. اما در سال ۲۰۰۹ این مقدار سهم از اقتصاد در حدود ۱۷ درصد است. هدف ترکیه در سند راهبردی‌اش این است که تا سال ۲۰۲۳ به صادرات ۵۴۵ میلیارد دلاری برسد، که ۱۰۰ میلیارد دلار آن در حوزه نساجی و پوشاک است.

اما در مقابل میزان نیروی کار جذب شده در صنعت نساجی، پوشاک و چرم ترکیه در سال ۲۰۰۸، ۸۲۵۶۱۷ نفر بوده است. مقدار صادرات محصولات نساجی و پوشاک ترکیه در سال ۲۰۱۸، ۱/۲۶ میلیارد دلار بوده و شاغلین در صنعت نساجی در سال ۲۰۱۸ حدود ۶۰۰ هزار نفر بوده است و برآوردها در صنعت نساجی و پوشاک نشان دهنده اشتغال بیشتر از ۳ میلیون نفر است. کشور ترکیه در سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ حدود ۴ درصد از مجموع ۵۵/۲۳۴ میلیارد دلار صادرات نساجی و پوشاک جهان را در اختیار داشته و یکی از ۱۰ کشور اول در زمینه صادرات نساجی و پوشاک بوده است. در بین این کشورها چین با سهم ۱۷/۳۴ درصدی خود رده اول را دارا بوده است و توانسته بخش بسیار زیادی از صادرات جهان در زمینه نساجی و پوشاک را در اختیار خود داشته باشد. در این زمینه ترکیه توانسته با کشوری مانند آمریکا رقابت نماید و بالاتر از کشورهایی مانند تایوان، ویتنام و بنگلادش که سرمایه‌گذاری زیادی در زمینه نساجی و پوشاک انجام داده‌اند، قرار بگیرد. ارزش افزوده صنایع نساجی، پوشاک و چرم ترکیه در سال ۲۰۰۸ در حدود ۱۷۳۴۳۰۱۴۶۴ میلیون دلار بوده و میزان ارزش افزوده برای همین صنایع در سال ۱۳۸۶ در ایران حدود ۱۳۰۹۸۳ میلیارد ریال است. ترکیه علاوه بر صنعت تبلیغات رسانه‌ای از طریق توریسم و برگزاری شوهای مختلف لباس و فستیوال‌های خرید، توانسته بخشی از فروش صنعت پوشاک خود را از طریق گردشگرانی انجام دهد که برای تفریح، خرید و سرگرمی به این کشور مسافرت می‌کنند.

براساس داده‌های مرکز آمار ایران، خانوارهای ایرانی ساکن در مناطق شهری به طور متوسط سالانه حدود یک میلیون و ۲۰۰ هزار تومان و خانوارهای روستایی حدود ۸۱۳ هزار تومان صرف خرید پوشاک و کفش می‌کنند. با توجه به آمارها

می‌توان گفت ایران بازار مصرف حدود ۲۷ هزار میلیارد تومانی برای پوشاک و کفش دارد که بخشی از آن از طریق واردات تأمین می‌شود.

طبق اولویت بندی کلایی در گزارش‌های شاخص قیمت مصرف کننده بانک مرکزی، پوشاک و کفش با ضریب اهمیت ۴/۶۲ در اولویت پنجم مصرفی خانوارها قرار دارد. آمارهای مرکز آمار از بودجه خانوار کشور در سال ۱۳۹۶، حاکی از صرف هزینه ۲۶/۸ هزار میلیارد تومانی برای تهیه پوشاک و کفش توسط خانوارهای ایرانی در این سال است. با توجه به آمارها، ۲۱ هزار میلیارد تومان آن مربوط به پوشاک و ۵/۸ هزار میلیارد تومان مربوط به کفش بوده است. مشخصاً با توجه به بالاتر بودن جمعیت شهری نسبت به جمعیت روستایی، هزینه مصرف شده در این بخش برای خانوارهای شهری بالاتر بوده است. در حالی که کل مصرف پوشاک و کفش خانوارهای شهری کشور در یک سال ۲۱/۸ هزار میلیارد تومان با سهم ۸۱ درصد از کل مصرف پوشاک و کفش در کشور بوده، این هزینه برای کلیه خانوارهای روستایی تنها ۴/۹ هزار میلیارد تومان ثبت شده است. سهم پوشاک و کفش از کل هزینه خانوارهای شهری ۴/۵ درصد و از کل هزینه خانوارهای روستایی ۵/۳ درصد بوده است. با توجه به این آمارها، به طور متوسط هر نفر در کل کشور سالانه ۳۳۵ هزار تومان برای خرید پوشاک و کفش خود هزینه می‌کند. سرانه مصرف پوشاک و کفش برای افراد ساکن در مناطق شهری ۳۶۹ هزار تومان و برای افراد ساکن در مناطق روستایی ۲۳۸ هزار تومان است.

جدول ۲. سرانه مصرف پوشاک و کفش در خانوارهای شهری و روستایی در سال ۱۳۹۶

هزینه مصرف پوشاک و کفش در سال (میلیارد تومان)	هزینه مصرف پوشاک (میلیارد تومان)	سهم پوشاک و کفش از کل هزینه خانوارها (درصد)	سرانه مصرف پوشاک و کفش (هزار تومان)
۲۱۸۳۴	۱۷۱۵۲	۴.۴	۳۶۹
۴۹۲۴	۹۲۷۱۲	۵.۳	۲۳۸
۲۶۷۵۸	۲۰۸۹۷	۴.۶	۳۳۵

به طور متوسط هر خانوار شهری سالانه یک میلیون و دویست و پنج هزار تومان صرف خرید پوشاک و کفش خود می‌کند. که از این مبلغ ۹۰۹ هزار تومان صرف خرید پوشاک و ۲۵۸ هزار تومان صرف خرید کفش و مابقی آن را صرف خرید سایر انواع پوشاک می‌نماید. با توجه به آمارها به طور متوسط در مناطق شهری زنان هزینه بیشتری را نسبت به سایر اعضای خانواده صرف خرید پوشاک می‌کنند. و آمارهای هزینه پوشاک بیانگر آن است که در خانوارهای شهری سهم هزینه اختصاص داده شده به خرید پوشاک و کفش در دهک‌های مختلف متفاوت بوده است. در بخش روستایی هر خانوار روستایی به طور متوسط سالانه ۸۱۳ هزار تومان صرف خرید پوشاک و کفش می‌نمایند که از این هزینه حدود ۷۳ درصد صرف خرید پوشاک و ۲۴ درصد صرف هزینه خرید کفش و ۳ درصد باقی مانده مربوط به سایر کالاهای مرتبط با پوشاک است. برخلاف خانوارهای شهری در روستاها هزینه پوشاک برای مردان بیشتر از زنان است. در استان کردستان با توجه به این که ذی‌نفعان و واحدهای خوشه پوشاک دارای آمار رسمی و اطلاعات قابل اطمینانی نیستند، تخمین میزان تولید و ارزش افزوده آنان دشوار است. لذا این برآوردها با توجه به نتایج مصاحبه با خبرگان و فعالان این خوشه و آمارهای اعلامی دستگاه‌های دولتی و حمایتی استان به صورت تقریبی ارائه می‌شوند. کل فروش خوشه در استان معادل ۶۵۰ میلیارد ریال در سال و ارزش افزوده تولیدات این خوشه حدود ۶۰ میلیارد ریال است. تقریباً بیش از ۸۰٪ فعالیت‌ها در این خوشه توسط ماشین و اپراتور انجام می‌شود (شرکت بهین راهبرد آراس، ۲۰۱۹). مطابق آمار و اطلاعات رسمی و برآوردی میزان فروش سالانه محصولات خوشه پوشاک حدود ۶۵۰ میلیارد ریال است. با بررسی

آمار اعلامی و برآوردی میزان اشتغال دائم خوشه بالغ بر ۳۴۰۰ نفر است که با توجه به افزایش حداقل ۳۰۰ نفر شاغل فصلی به صورت متناوب اشتغال کل بالغ بر ۳۷۰۰ نفر است. به دلیل این که فعالیت در این خوشه به صورت استاد - شاگردی می‌باشد و اکثر تولیدکنندگان از سنین پایین در این حرفه مشغول به فعالیت هستند بالغ بر ۹۰٪ شاغلین در این خوشه دارای سطح تحصیلات دیپلم و زیر دیپلم هستند. افراد با سطح تحصیلات بالاتر در بیشتر واحدهای طراحی و صنعتی مشغول به کار هستند. بیشتر فعالان خوشه پوشاک از سطح مهارت مناسبی برخوردار هستند و کارگران این خوشه در سطوح ماهر و نیمه ماهر قرار دارند.

روش تحقیق

در پژوهش حاضر، یک جهت‌گیری معرفت‌شناختی عملگرا اتخاذ شد و با توجه به اهداف پژوهش یک طرح تحقیق با رویکرد کیفی و روش نظریه داده بنیاد به اجرا در آمد. میدان تحقیق استان کردستان و تمام کسانی که دارای تجربه در صنعت پوشاک بودند و تجربه علمی و عملی در این زمینه داشتند به عنوان مشارکت کننده در این پژوهش فعالیت داشتند و با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند خبرگان این بخش شناسایی شدند. افرادی که در این پژوهش مشارکت داشتند کسانی بودند که دارای تجربیات، دیدگاه‌های خاص، زمینه و سوابق مختلف در زمینه صنعت پوشاک بودند (مربیان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای در بخش دولتی و خصوصی، مدرسان دانشگاه، هنرآموزان آموزش و پرورش، صف دوزندگان) که با توجه به این که تا رسیدن به اشباع نظری نیاز بود تا از دیدگاه گروه نمونه استفاده گردد لذا تعداد ۲۲ نفر در این پژوهش مشارکت داشتند در ادامه روش تحقیق در دو بخش کیفی و کمی تشریح شده است. روش داده بنیاد در این پژوهش در شش گام انجام گرفت. در گام اول موضوع تحقیق تعیین گردید در این گام طراحی مدل توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای متناسب با نیاز بازار کار تعیین شد، در گام دوم اقدام به جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از روش‌های مصاحبه، مشاهده، بررسی اسناد موجود، روزنامه، کتاب، مقاله؛ پژوهش و ... شد (با استفاده از کدگذاری آزاد یا آنالیز خط به خط برای جستجوی کلمات یا جملاتی در متن که دارای معنی خاص هست) و این جمع‌آوری تا آنجا ادامه کرد که پژوهشگر اطمینان یابد که ادامه کار چیز تازه‌ای بر دانسته‌های او نمی‌افزاید و این کار را تا نقطه اشباع ادامه پیدا کرد. در گام سوم با استفاده از روش کدگذاری باز به هریک از اجزا عنوان و برچسبی داده شد که گویای محتوی بوده و مفهوم را تبیین کردند که در این بخش با همکاری خبرگان و استادان، داده‌ها کدگذاری شد، در گام چهارم با استفاده از دسته‌بندی و مقایسه مؤلفه‌ها با رویکرد کدگذاری محوری عناوین طبقه‌بندی و با شناسایی زمینه‌های مشترک بین مفاهیم به صورت مستمر مقایسه صورت گرفت، در مرحله پنجم کدگذاری انتخابی انجام شد بدین معنا که مؤلفه‌های اصلی با سایر مؤلفه‌ها ارتباط داده‌شده و با اعتبار بخشی به روابط و مقوله‌های موردنیاز به صورت گسترده مؤلفه‌ها اصلاح گردید تا به استحکام مفاهیم و مؤلفه‌ها منجر شد و در گام پایانی اقدام به مدل‌سازی متناسب با مؤلفه‌های مرتبط گردید. ابزار گردآوری اطلاعات استفاده از روش مصاحبه نیمه ساخته یافته بود. این نوع مصاحبه‌ها به این دلیل مناسب هستند که نه مانند مصاحبه‌های ساخت یافته دست و پای محقق را می‌بندد و نه مانند مصاحبه‌های عمیق اطلاعات بسیار وسیع و گاه غیرضروری را فراهم می‌سازند و برای سنجش روایی با ارائه مجدد مقوله‌های توصیف شده توسط مصاحبه شونده دقت مؤلفه‌ها مورد بررسی قرار گرفت. برای به دست آوردن پایایی، موقعیت‌های که به هر مقوله‌بندی و واحد توسط پژوهشگران ارائه می‌شد، توسط افراد دیگری مجدداً ارزیابی شد. در نهایت پس از توافق بر سمرقویت آنها، واحدها و مقولات کدگذاری شدند. در پروتکل مصاحبه پرسش‌های تجربی با توجه به سطح فهم شرکت‌کنندگان در یک راهنمای مصاحبه با تمرکز بر روی مسائل مربوط صنعت پوشاک که باید پیگیری شود گنجانده شده و داده‌های مصاحبه در مورد نمونه آماری به صورت خلاصه بر روی برگه ثبت و برای بقیه مشارکت‌کنندگان بر روی نوار ضبط شد. جمع‌آوری و تحلیل داده‌های کیفی به صورت هم‌زمان انجام گرفت. یعنی به خاطر ارزش نظری آنها، پژوهشگران از شیوه نوحاسته استفاده نمودند (شیوه نوحاسته فرایندی است که در آن پژوهشگر، داده‌هایی را که گردآوری می‌کند بلافاصله مورد تحلیل

قرار می‌دهد نه این که صبر کند تا تمام داده‌ها گردآوری شود). مصاحبه‌ها به روش تحلیل مقایسه‌ای مداوم و مطلق با روش (استرایوس و کوربین، ۱۹۹۸) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و متن هر مصاحبه قبل از انجام مصاحبه بعدی کدگذاری و تجزیه و تحلیل شد. بر مبنای داده‌های احصا شده از مصاحبه‌های اقدام به تدوین استانداردهای آموزشی در بخش شایستگی و عملکرد شد که بر اساس فرم دیکوم در شغل خیاط‌های مردانه و زنانه برای تعداد ۱۹ استاندارد آموزشی اقدام به تدوین استاندارد بر اساس فرم ایسکو گردید.

یافته‌ها

در ابتدا برای نخستین مصاحبه با مشارکت‌کنندگان از پروتکل مصاحبه هدایت‌شده^۱ استفاده شد که در آن مصاحبه‌کنندگان چند سؤال کلی را تدارک می‌دیدند تا برای پیدا کردن راهی برای آغاز پروتکل دوم یعنی مصاحبه نیمه ساختارمند^۲ کمک کنند. سؤالات مطرح شده در پروتکل مصاحبه در تقسیم‌بندی پتن^۳ از نوع سؤالات درباره تجربه افراد بودند. با توجه به تنوع واحدهای نمونه که شامل شاغلین در صنف، مدرسان دانشگاه، مؤسسان و مربیان آموزشگاه‌های آزاد، مربیان مراکز دولتی در سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای بودند از همه آنان لزوماً سؤالات یکسانی پرسیده نمی‌شد. گزیده‌ای از یک نمونه پروتکل مصاحبه در پیوست گزارش آمده است. از آنجا که برای مطالعات داده‌بنیاد رونوشت‌های عامیانه مصاحبه‌ها بسیار مناسب هستند. از این رو، تمام متن مصاحبه‌ها با رعایت ملاحظات اخلاقی و رضایت مشارکت‌کنندگان بدون دستکاری و رسمی‌سازی پس از ضبط صوتی به‌طور کامل توسط خود محققان پیاده‌سازی و مکتوب شدند. در پژوهش حاضر برای افزایش روایی و پایایی پژوهش از راهکارهایی مانند مشارکت طولانی و فعال محققان در میدان تحقیق، استفاده از ضبط صوت برای ثبت داده‌ها، مثلث‌سازی^۴ داده‌ها، تهیه کتابچه کد^۵ برای ایجاد رویه توافق بین کدگذاران، جستجوی شواهد ناهمخوان و اخذ بازخورد از مشارکت‌کنندگان پس از کدگذاری داده‌ها استفاده شد. شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها به این صورت بود که با هدف تحلیل داده‌ها ارائه توصیفی تحلیلی و تبیینی جامع از فرایند تولید پوشاک در کردستان آغاز شد تا از این طریق تجربیات مشارکت‌کنندگان، مشاهدات و تفسیرهای محققان را به بهترین شیوه منعکس سازد. برای تحلیل داده‌ها مراحل زیر طی شد. لازم به ذکر است برای مدیریت داده‌های خلق‌شده نرم افزار MAXqda مورد استفاده قرار گرفت و تمامی متن‌گفتارهای پیاده‌شده از مصاحبه‌ها در کاربرگ‌های ویژه کدگذاری ثبت شدند. در این مرحله از دایره کشیدن، برجسته کردن، رنگ کردن و خط کشیدن زیر کلمات، عبارات و نقل‌قول‌ها استفاده شد و نکات کدپذیر قابل تأمل شناسایی شدند.

جدول ۳. نمونه‌ای از کاربرگ کدگذاری متن گفتارهای مصاحبه‌شوندگان

متن گفتارها	کدهای دور اول (بدوی)	کدهای دور دوم (محوری)
همچنان که می‌دانیم نزدیک به مرز عراق و در کل یک استان مرزی است اگر به این صنعت بها داده شود می‌تواند برای فعالیت در صنعت پوشاک مزایای زیادی داشته باشد و چه در زمینه آموزشی و یا در زمینه تولید برای مبادله اطلاعات یا صادرات پوشاک موفقیت زیادی بدست می‌آورد.	ارائه خدمات آموزشی به اقلیم کردستان	صدور خدمات آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به سایر کشورها

¹ Strauss & Corbin

² guided interview

³ semi-structured interview

⁴ Patton

⁵ triangulation

⁶ codebook

متن گفتارها	کدهای دور اول (بدوی)	کدهای دور دوم (محوری)
	صدر مازاد پوشاک تولیدی به همسایگان	
همچنان که می‌دانیم کردستان همجوار مرز عراق است که مخصوصاً کردستان عراق کردنشین هستند و اگر در زمینه تولید لباس محلی فعالیت مناسبی داشته باشد این استان از نظر صادرات پوشاک موفقیت زیادی به دست می‌آورد و به مواد اولیه مانند نخ و پارچه دسترسی آسان‌تر و ارزان‌تر پیدا کرد.	تولید و صدور لباس‌های محلی کردی دست‌یابی راحت‌تر به مواد اولیه از جمله نخ و پارچه	دشواری دست‌یابی به مواد اولیه (نخ و پارچه) پتانسیل تولید لباس‌های محلی
می‌توان گفت که مناسب موقعیت آنها نیست یک خانم ترجیح می‌دهد در خانه کار کند تا در کارگاه‌های تولیدی چون واقعا موقعیت‌هایی مناسب که برای زنان باید در نظر گرفته شود وجود ندارد کار زیاد و حقوق اندک نمی‌تواند پاسخ‌گوی نیاز آنان باشد. باتوجه به این‌که حتی قشر تحصیل کرده به خاطر نیاز به این حرفه تمایل زیادی به آموزش دارد حتی با وجود اینکه رشته تحصیلی خود است اگر بستر مناسبی فراهم شود می‌توان افراد واقعا با انگیزه و استعدادهای زیادی در این قشر شناسایی کرد.	حمایت از اشتغال زنان محدودیت کار بانوان	عدم توجه به صنعت پوشاک در قشر بانوان

در جدول ۳ وضعیت جمعیت شناختی گروه مشارکت کننده در فرایند مصاحبه آورده شده است. نتایج این جدول بیانگر آن است که در بخش‌های مختلف صنف، دانشگاه، آموزش مهارتی و بخش خصوصی مشارکت‌کنندگان حضور داشته و ۱۴ درصد از افراد مرد بوده و ۸۶ درصد زنان در فرایند مصاحبه شرکت نموده‌اند. میانگین سابقه فعالیت در عرصه پوشاک در گروه مصاحبه کننده ۱۵ سال و میانگین زمان مصاحبه انجام گرفته از افراد ۸۳ دقیقه بوده است. در خصوص شیوه مصاحبه از افراد نیز ۹۱ درصد به صورت حضوری، ۵۰ درصد تلفنی و ۷۷ درصد به صورت مجازی بوده است.

جدول ۴. مشخصات جمعیت‌شناسی مشارکت‌کنندگان در تحقیق

ردیف	نقش مصاحبه‌شونده	جنسیت	سابقه اشتغال / حضور	مدت مصاحبه	تعداد جلسه مصاحبه	شیوه مصاحبه			نوع پروتکل مصاحبه
						حضور	تلفنی	مجازی	
۱	شاغل در صنف	مرد	۵۰	۴۵	۱	*			نیمه ساختارمند
۲	شاغل در صنف	مرد	۳۹	۱۳۰	۳	*			
۳	شاغل در صنف	مرد	۶۰	۴۰	۱	*			
۴	مدرس دانشگاه	زن	۵	۱۲۰	۳	*	*	*	

ردیف	نقش مصاحبه‌شونده	جنسیت	سابقه اشتغال / حضور	مدت مصاحبه	تعداد جلسه مصاحبه	شیوه مصاحبه			نوع پروتکل مصاحبه	
						حضور	تلفنی	مجازی	هدایت‌شده	نیمه‌ساختارمند
۵	مدرس دانشگاه	زن	۸	۱۴۰	۳	*	*	*		
۶	مدرس دانشگاه	زن	۱۲	۱۰۰	۲	*	*	*		
۷	مؤسس و مربی آموزشگاه	زن	۸	۶۵	۲	*	*	*		
۸	مؤسس و مربی آموزشگاه	زن	۱۰	۷۰	۲	*	*	*	*	*
۹	مؤسس و مربی آموزشگاه	زن	۱۲	۸۵	۳	*	*	*	*	*
۱۰	مؤسس و مربی آموزشگاه	زن	۱۱	۹۰	۳	*	*	*	*	*
۱۱	مؤسس و مربی آموزشگاه	زن	۱۲	۶۰	۲	*	*	*	*	*
۱۲	مربی آموزشگاه	زن	۶	۶۵	۲	*	*	*	*	*
۱۳	مربی آموزشگاه	زن	۸	۸۵	۲	*	*	*	*	*
۱۴	مربی آموزشگاه	زن	۵	۸۵	۳	*	*	*	*	*
۱۵	مربی آموزشگاه	زن	۷	۷۰	۲	*	*	*		
۱۶	مربی مرکز دولتی	زن	۱۴	۶۵	۲	*	*	*		
۱۷	مربی مرکز دولتی	زن	۱۸	۸۰	۲	*	*	*		
۱۸	مربی مرکز دولتی	زن	۱۳	۱۲۰	۳	*	*	*		

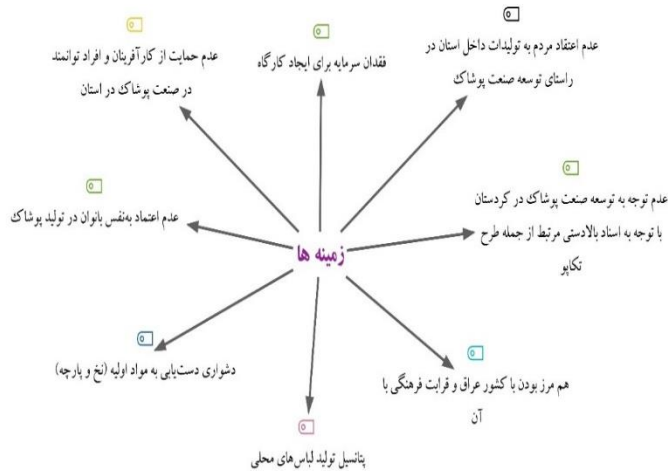
ردیف	نقش مصاحبه‌شونده	جنسیت	سابقه اشتغال / حضور	مدت مصاحبه	تعداد جلسه مصاحبه	شیوه مصاحبه			نوع پروتکل مصاحبه
						حضور	تلفنی	مجازی	
۱۹	مربی مرکز دولتی	زن	۸	۹۵	۳	*	*	*	نیمه ساختارمند
۲۰	مربی مرکز دولتی	زن	۱۰	۹۰	۳	*	*	*	
۲۱	شاغل در صنف	زن	۹	۶۰	۲	*	*	*	
۲۲	شاغل در صنف	زن	۸	۶۵	۲	*	*	*	

داده‌های حاصل از مصاحبه‌های انجام گرفته با خبرگان در ۵ بخش زمینه، فرایند، راهبری، عوامل مداخله‌گر و پیامد بر اساس روش کدگذاری احصا و با استفاده از نرم افزار maxqda اقدام به تدوین نمودار برای هر یک از موارد مذکور گشت.

زمینه‌ها

همانطور که نمودار شماره ۱ نشان می‌دهد عوامل موثر بر توسعه صنعت پوشاک در استان را می‌توان در ظرفیت‌های استان برای صادرات به دلیل قرابت با کشور عراق، پتانسیل‌های تولید لباس محلی دانست و در مقابل موانعی که برای توسعه این صنعت در استان می‌باشد بیشتر ابعاد اقتصادی استان و نبود حمایت از این صنعت می‌باشد که می‌تواند در عدم توسعه این صنعت نقش ایفا کند. دشواری دست‌یابی به مواد اولیه برای تولید در استان نیز می‌تواند در فرایند عدم توسعه این صنعت نقش داشته باشد به نحوی که در سال‌های اخیر به دلیل تحریم کشور نیز دسترسی به مواد اولیه با کیفیت نیز کم‌رنگ شده است و مانعی از توسعه در این صنعت می‌باشد.

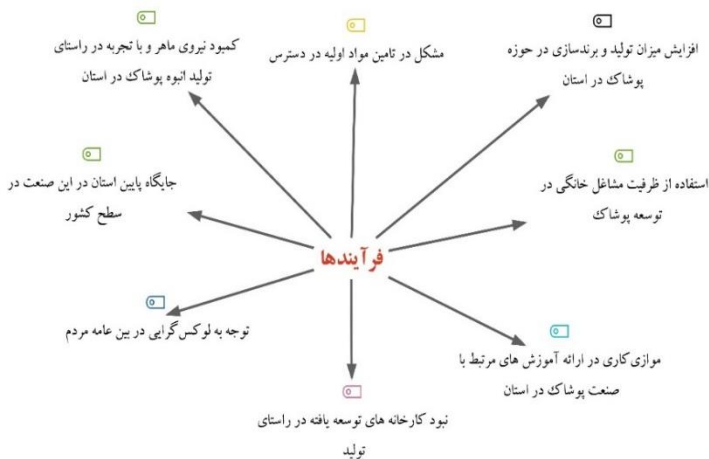

نمودار ۱

فرایند

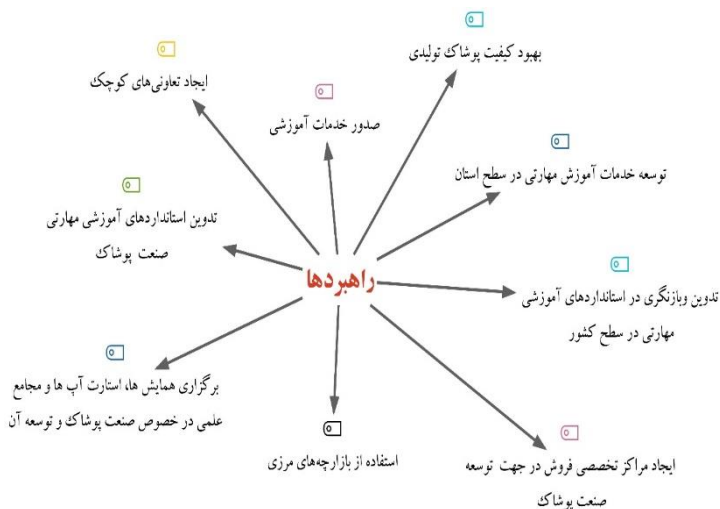
همان‌طور که نمودار شماره ۲ آورده شده است صنعت پوشاک در استان کردستان دارای ظرفیت‌های بالایی است این صنعت میزان اشتغال زیادی را در بر گرفته است و در طرح‌های مرتبط با مشاغل خانگی و کارگاه‌های کوچک مقیاس جایگاه ویژه‌ای را در استان ایفا می‌نماید آنچه از فرایندهای این صنعت به چشم می‌خورد اشتغال‌زایی این صنعت در بین صنوف متناسب با آموزش‌گیرندگان آن نیست به عبارت دیگر بیشترین میزان آموزش ارائه شده در این صنعت را بانوان دریافت می‌نمایند و کمترین سهم را در دریافت جواز صنفی برای فعالیت در این بخش دارند و بیشتر بانوان در قالب فعالیت‌های خانگی در این صنعت فعالیت می‌نمایند. از جمله موارد دیگری که می‌توان در بخش فرایندهای توسعه پوشاک در استان به آن اشاره کرد، نبود کارخانه‌های بزرگ در زمینه پوشاک در استان و لوکس‌گرایی مصرفی در بین جامعه است که مانعی مهم در برندسازی برای این صنعت در استان کردستان می‌باشد.

نمودار ۲

راهبردها

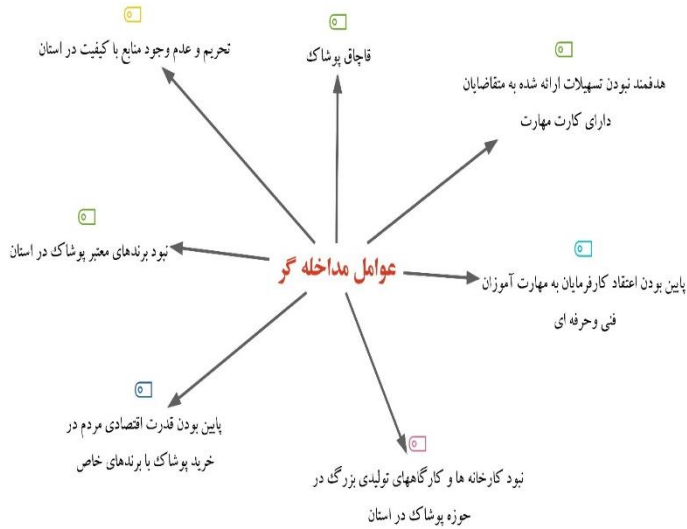
در خصوص راهبردهای توسعه صنعت پوشاک همان‌گونه که نمودرا شماره ۳ نشان می‌دهد رویکردهای توانمندسازی در بین نیروی انسانی در این حوزه، تدوین سرفصل‌ها و استانداردهای آموزشی مهارتی برای ارتقای سطح توانمندی شاغلین و علاق‌مندان به فعالیت در این صنعت، استفاده از ظرفیت‌های بازارچه‌های مرزی برای صادرات و اشتغال‌زایی در قالب تعاونی‌های تولیدی از عوامل تاثیرگذار بر توسعه و رونق این صنعت در استان کردستان می‌باشد. بهبود کیفیت تولید پوشاک در استان متناسب با برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی و انطباق آموزش‌های ارائه شده با نیازهای بازار کار می‌تواند به ارتقای سطح فعالیت‌ها و برنامه‌های متناسب با صنعت پوشاک در استان کردستان کمک کرده و در توسعه و رونق این صنعت راهگشا باشد. متناسب سازی آموزش‌های ارائه شده نه تنها در بخش تخصصی بلکه در بخش مهارت‌های نرم نیز می‌تواند به توسعه و رونق بخشیدن به فعالیت‌های این صنعت کمک نماید به نحوی که مهارت‌های فروشندگی، طراحی دکوراسیون، بازاریابی، فنون مذاکره و ... می‌تواند در برند سازی این صنعت و حضور در عرصه‌های ملی و بین المللی چه در سطح استان و خارج از آن نقش سازنده‌ای را ایفا نماید.

نمودار ۳

عوامل مداخله‌گر

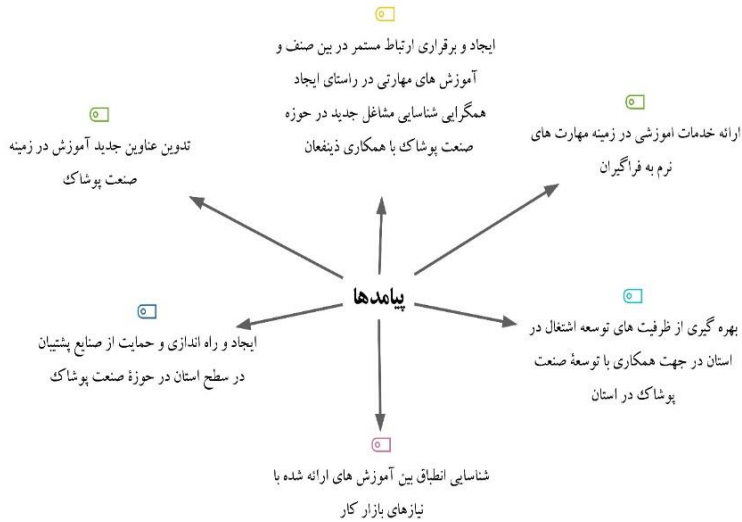
عوامل مداخله‌گر در توسعه صنعت پوشاک در استان کردستان بر اساس آنچه در نمودار ۴ آورده شده است موارد مهمی هستند که در توسعه صنعت پوشاک در استان کردستان می‌تواند منجر به کاهش رونق این صنعت گردد. قاچاق پوشاک و واردات آن به داخل استان از مرزهای استان کردستان، پایین بودن اعتقاد کارفرمایان به افرادی که از آموزش‌های مهارتی برخوردار هستند، قدرت خرید پایین مردم برای استفاده از برندهای با کیفیت در صنعت پوشاک و نبود برندهای خاص در استان کردستان از عوامل مهمی در عدم توسعه یافتگی صنعت پوشاک در استان کردستان می‌باشد. تحریم‌هایی نیز که بر کشور حاکم شده است چه در بعد واردات با کیفیت مواد اولیه و چه در صادر کردن پوشاک استان برای خارج از مرزهای کشور از عوامل دیگری هستند که مانعی برای رونق این صنعت در استان کردستان شده است.

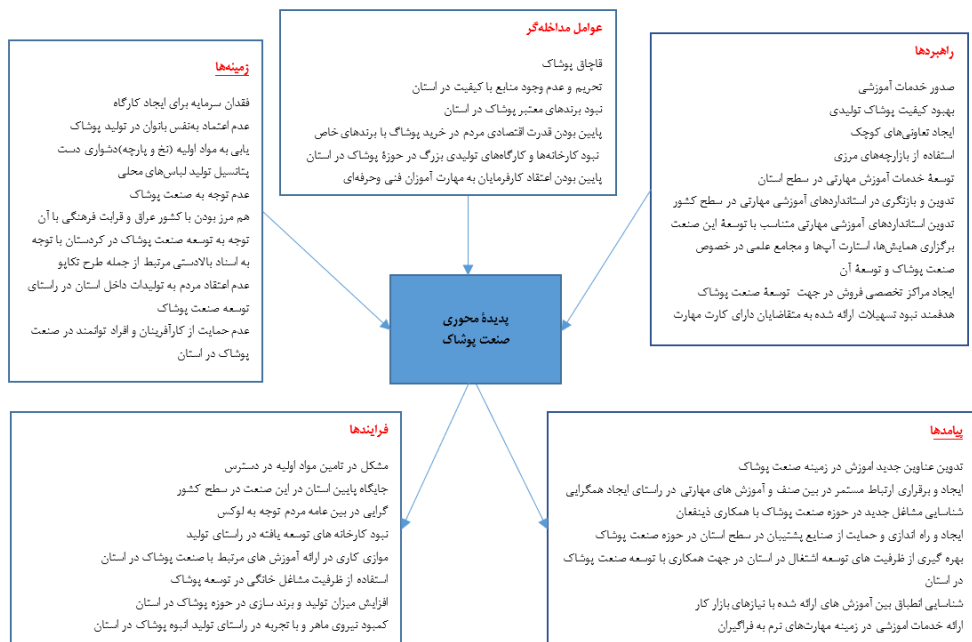
نمودار ۴

پیامدها

یکی دیگر از بخش‌های مطالعه کیفی بخش پیامدها می‌باشد بر اساس نمودار ۵ که در خصوص پیامدهای توسعه صنعت پوشاک استان در این بخش مشاهده می‌گردد می‌توان جایگاه و نقش آموزش و توانمند سازی نیروی انسانی را به عنوان یکی از پیامدهای تاثیرگذار در توسعه صنعت پوشاک در استان دانست. حمایت از تولیدکنندگان در این عرصه و علاقه‌مندان برای فعالیت‌های صنفی در این بخش می‌تواند با ایجاد عزت نفس در بین ارائه‌دهندگان خدمات این صنعت منجر به توسعه رویکردهای موفق در بخش توسعه صنعت پوشاک در کشور گردد. شناسایی مشاغل جدید در زمینه صنعت پوشاک و ارائه آموزش - در مواردی که نیاز استان است - می‌تواند به رونق بخشیدن این صنعت کمک نموده و بر اساس رویکردهای توانمند ساز با تربیت نیروهای ماهر و استفاده از خدمات آنها در بخش‌های تولیدی و صنفی استان منجر به بهبود وضعیت و سیمای این صنعت در استان گردد.

نمودار ۵

شکل ۱. الگوی نهایی تولید پوشاک از دیدگاه مشارکت‌کنندگان

نتیجه‌گیری

همان‌گونه که مدل پیشنهادی نشان می‌دهد توسعه صنعت پوشاک می‌تواند زمینه ساز اشتغال و توسعه کسب و کار در سطح خرد و کلان گردد. استفاده همگانی از این صنعت و همچنین نیاز ضروری همه اقشار مختلف جامعه به بهره‌گیری از این صنعت از عوامل تاثیرگذار بر رونق در این بخش می‌باشد. با توجه به مدل تحقیق که بر ۵ عامل زمینه‌ها، فرایندها، راهبردها، عوامل مداخله‌گر و پیامدها تاکید داشت وضعیت صنعت پوشاک در استان کردستان از دیدگاه صاحب‌نظران مورد بررسی قرار گرفته است.

در بخش زمینه‌های مرتبط با صنعت پوشاک عواملی همچون فقدان سرمایه برای ایجاد کارگاه، عدم اعتماد به نفس بانوان در تولید پوشاک، عدم توجه به وضعیت پوشاک در استان، عدم اعتقاد به تولیدات داخل استان و عدم حمایت از کارآفرینان برای تولید در این صنعت از عواملی بودند که ابعاد منفی توسعه این صنعت را در استان نشان می‌دهد و از دیدگاه دیگر فرصت‌هایی چون هم مرز بودن با کشور عراق و قرابت فرهنگی، توجه به صنعت پوشاک بر اساس اسناد بالادستی و پتانسیل تولید لباس‌های محلی از ابعاد مثبت برای توسعه صنعت پوشاک در استان کردستان می‌باشد. با توجه به فرصت‌های این صنعت نزدیک بودن به اقلیم کردستان عراق و هم مرز بودن با آن می‌تواند یکی از فرصت‌های سرمایه‌گذاری در این صنعت باشد چون با توسعه صادرات در این بخش و افزایش اشتغال‌زایی می‌توان ارزش افزوده مناسبی را برای استان کردستان به همراه آورد. در خصوص صنایع پوشاک لازم به ذکر است که این صنعت از جمله صناعی هستند که صادرات آنها در چند سال اخیر در پی وجود رقبات خارجی و ضعف تکنولوژیکی، در سید صادراتی کشور تا حدود قابل توجهی کاهش یافته است. این در حالی است که واحدهای تولید کننده این گونه اقلام به دلیل فراهم بودن عوامل تولیدی فراوان و تکنولوژی وارداتی در دسترس و نیز علاقه مندی سرمایه‌گذاران خارجی در سرمایه‌گذاری این بخش از اقتصاد قادرند از سوددهی نسبتاً بالایی برخوردار شوند. امروز گرایش در سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت پوشاک و نساجی، به دلیل سطح تقاضای موثر بالا از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شده است. حال با توجه به منابع فراوان و ارزان در کشور، ضرورت دارد که استراتژی توسعه صادرات محصولات مورد نظر نیز مشخص شود (درون پرور و همکاران، ۲۰۱۲).

در بخش دیگر از بررسی نظرات خبرگان در صنعت پوشاک در بعد فرایندها عواملی همچون مشکل در تأمین مواد اولیه در دسترس، جایگاه پایین استان در این صنعت در سطح کشور، لوکس گرایی در بین عامه مردم، نبود کارخانه‌های مجهز برای تولید پوشاک، موازی کاری در ارائه آموزش‌های مرتبط با صنعت پوشاک در استان و کمبود نیروی ماهر و با تجربه در راستای تولید انبوه پوشاک در استان از نقاط ضعف در این صنعت می‌باشد و از جمله فرصت‌های استان در این زمینه استفاده از ظرفیت مشاغل خانگی در توسعه پوشاک، افزایش میزان تولید و برندسازی در حوزه پوشاک از وضعیت مثبت این صنعت در استان کردستان می‌باشد. در خصوص نقش مشاغل خانگی در توسعه صنعت پوشاک یافته‌ها نشان می‌دهد که کاهش بیکاری، ایجاد اشتغال برای زنان و بهبود شاخص‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و محیطی از مهم‌ترین نتایج توسعه صنایع خانگی است. در پژوهش (فرینس و ون ولایت، ۱۹۹۹) اشاره کرده‌اند که صنایع کوچک مقیاس بیشترین میزان سازگاری با الگوی تولید پاک را دارد (قدیری معصوم و همکاران، ۲۰۱۲). مهارت پایین نیروی انسانی به عنوان موردی که در روند توسعه پوشاک نقش منفی ایجاد کرده است نام برده شده است (میراب و همکاران، ۲۰۱۹). یکی دیگر از عوامل موثر بر توسعه صنعت پوشاک در بعد راهبردها است که از عوامل منفی در این زمینه نبود تسهیلات ارائه شده به متقاضیان دارای کارت مهارت از عوامل مؤثر بر این صنعت است از جنبه‌هایی که فرصت توسعه این صنعت در استان کردستان می‌تواند قرار گیرد می‌توان به ایجاد تعاونی‌های کوچک، بهبود کیفیت پوشاک تولیدی، صدور خدمات آموزشی، استفاده از ظرفیت بازارچه‌های مرزی، تدوین و بازنگری در استانداردهای آموزشی مهارتی

¹ Frijns & Van Vliet

متناسب با توسعه این صنعت، برگزاری همایش‌ها، استارت‌آپ‌ها و مجامع علمی در خصوص این صنعت در استان و ایجاد مراکز تخصصی فروش در جهت توسعه صنعت پوشاک می‌تواند به توسعه و رونق این صنعت در سطح استان کمک نماید.

یکی دیگر از عوامل مرتبط با توسعه صنعت پوشاک عوامل مداخله‌گر هستند. این عوامل مواردی هستند که مانع از توسعه در این صنعت شده و بر اساس نظرات خبرگان مهم‌ترین عواملی که در توسعه این صنعت در استان کردستان تاثیرگذار است مواردی همچون قاچاق کالا، وجود تحریم‌های خارجی و عدم دسترسی به منابع با کیفیت، نبود برندهای معتبر پوشاک در سطح استان، پایین بودن قدرت اقتصادی مردم در خرید پوشاک با برندهای خاص، نبود کارخانه و کارگاه‌های تولیدی بزرگ در صنعت پوشاک در استان و پایین بودن اعتقاد کارفرمایان به افراد مهارت دیده در نظام آموزش فنی حرفه‌ای از عواملی هستند که مانع از توسعه این صنعت در استان کردستان شده است. در پژوهش حقیقت منفرد و همکاران ۱۱ عامل به عنوان مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار بر ایجاد بحران در صنایع نساجی ایران آورده شده است که عبارتند از قاچاق کالا از کانال‌های رسمی و غیر رسمی، کاهش تقاضای بازار، عدم امنیت شغلی مدیر و سرمایه‌گذار، فرسودگی ماشین آلات، عدم حمایت دولت، عدم توجه به استانداردها و کیفیت پایین محصولات، ضعف مدیریت، نرخ بالای بهره بانکی ومشکلات اعطای تسهیلات، قیمت تمام شده بالای کالاها، عدم وجود مواد اولیه مرغوب، بهره‌وری پایین نیروی انسانی که در بیشتر موارد با نتایج پژوهش همخوانی دارد (عربیان و همکاران، ۲۰۱۹). در پژوهش‌های مختلف بر بهای بالای تمام شده کالاهای تولیدی در بخش صنایع پوشاک به عنوان عوامل ایجاد افوق این صنعت اشاره شده است و همچنین در پژوهش (لوپز-آکودو و روبرتسون، ۲۰۱۶) بر افزایش واردات و قاچاق، در پژوهش‌های (لوپز-آکودو و روبرتسون، ۲۰۱۶؛ پورتر، ۲۰۱۱) بر ضعف دسترسی به مواد اولیه به عنوان عوامل مداخله‌گر در صنعت پوشاک اشاره شده است.

در راستای پیامدهای مرتبط با توسعه صنعت پوشاک در استان کردستان مواردی که از نتایج مصاحبه با خبرگان اقتباس شد مواردی همچون تدوین عناوین جدید آموزش در زمینه صنعت پوشاک، ایجاد و برقراری ارتباط مستمر در بین اصناف و آموزش‌های مهارتی و ایجاد همگرایی در آموزش‌های مهارتی با صنعت، شناسایی مشاغل جدید در حوزه صنعت پوشاک با همکاری ذی‌نفعان، ایجاد و راه اندازی و حمایت از صنایع پشتیبان در سطح استان در حوزه صنعت پوشاک، بهره‌گیری از ظرفیت‌های توسعه اشتغال در استان در جهت همکاری با توسعه صنعت پوشاک استان، شناسایی انطباق بین آموزش‌های ارائه شده با نیازهای بازار کار و ارائه خدمات آموزشی در زمینه مهارت‌های نرم به فراگیران از پیامدهای توسعه صنعت پوشاک در استان کردستان می‌باشد. در همین راستا می‌توان به دیدگاه شفيعی رودپشتی و ملک شاهی در سال ۱۳۹۴ اشاره کرد که معتقد هستند بازار مرتبط با صنعت پوشاک به رغم وسعت و ظرفیت بالا، دانش بازاریابی پوشاک در ایران به دلایل گوناگون رشد و توسعه چندانی نکرده و آشنا نبودن تولیدکننده‌های ایرانی با پوشاک از دلایل عقب ماندگی و واگذاری مدیریت رقابت به عرضه‌کنندگان خارجی بوده است که نتیجه‌ای افزایش ریسک در این بخش از تجارت و بالاتر بودن آمار ورشکستگی در مقایسه با سایر بخش‌هاست. در یافته‌های (برقی اسکویی، ۲۰۱۶) نیز آورده شده است که وضعیت اشتغال در صنعت پوشاک بیانگر آن است که با کاهش عمومی نرخ تعرفه کالاهای وارداتی، نرخ رشد اشتغال نیروی کار غیر ماهر افزایش می‌یابد حال آن که سطح اشتغال نیروی کار ماهر با نرخ کاهنده‌ای افزایش می‌یابد. هم چنین به ازای کاهش بیشتر در نرخ تعرفه کالاهای وارداتی، نسبت نرخ دستمزد نیروی کار ماهر به نرخ دستمزد نیروی کار غیر ماهر از روند نزولی برخوردار می‌گردد که این امر منجر به کاهش نابرابری دستمزدها در اثر آزاد سازی بیشتر می‌گردد.

¹ Lopez-Acevedo & Robertson
2 Porter

پیشنهاد‌های کاربردی

- ۱- افزایش آموزش‌های ارائه شده در زمینه مهارت‌های مرتبط با حوزه پوشاک در راستای تقویت این رشته
- ۲- توسعه استانداردهای عملکردی در راستای پروژه محور نمودن آموزش‌ها و آزمون‌های مهارتی در بخش طراحی دوخت
- ۳- تدوین استانداردهای آموزشی مرتبط با مهارت‌های نرم در بخش صنایع پوشاک از جمله (طراحی دکوراسیون، بازاریابی و فروش پوشاک، برند سازی پوشاک و ...)
- ۴- هدفمند کردن تسهیلات ارائه شده در بخش صنایع پوشاک در راستای افزایش سطح تولید
- ۵- فعال سازی رشته پوشاک در استان کردستان از اولویت‌های طرح دینامیک اشتغال در استان

تقدیر و تشکر

این پژوهش با حمایت مالی اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان کردستان انجام گرفت و در اینجا لازم است از همکاری این اداره در تدوین و جمع آوری اطلاعات مرتبط تقدیر و تشکر به عمل آید.

References

- Abbaszadeh, S., Shahi, S., & Mehralizadeh, Y. (2019). Consistency of technical institutes and vocational training with the needs of small industries of Ahvaz. *Journal of Educational Planning Studies*, 7(14), 48-70. <https://doi.org/10.22080/eps.1970.2125>
- Aminbidakhti, A., Najafi, M., & Shariati, F. (2018). Identification and exploration of the factors affecting the quality of technical and vocational training: a study whit mix method approach. *Research in Teaching*, 6(3), 23-38. https://trj.uok.ac.ir/article_60912.html?lang=en
- Arabian, B. S., Dehghan Chenari, M., Ahmadi, M. S., & Payvandy, P. (2019). Branding in Iranian Apparel Industry; Obstacles and Solutions (Case Study: Yazd City). *Journal of Textile Science and Technology*, 7(4), 51-59. http://www.jtst.ir/article_96483.html?lang=en
- Asadi, A. e. a. (2014). *Future research of Iran's garment industry - Iran market report*. T. C. o. Commerce.
- Askari, M., Elahimanesh, M. H., & Parizad, R. (2017). Comparison of the educational system of the Islamic Republic of Iran with Japan in terms of educational policy. *Iranian Political Research*, 4(13), 127-158. https://se.qom.iau.ir/article_538323_en.html?lang=en
- Barghi Oskooee, m. m. (2016). The Impacts of Tariff Cuts on the Iranian Labor Market: Case Study of Agricultural, Food, Apparel and Textile Sectors. *Economical Modeling*, 9(32), 25-40. https://eco.firuzkuh.iau.ir/article_561038.html
- Company, A. B. S. (2019). *Identification report of industrial clusters in Kurdistan province*. K. P. I. T. Company.
- Darounparvar, D., Sadeghein, A., Ahmadi Hadid, B., Shamshirian, V., & Taheri, M. (2012). Studying the business marketing of iranian clothing and loom industry products. *Journal of Industrial Strategic Management (Pajouheshgar)* 9(Special Issue), 1-17. <https://www.sid.ir/paper/151387/en>
- Eisazadeh, S., Naziri, M. K., & Naeini, H. (2017). The Effect of Skill Mismatch on Unemployment Rate in Iran. *Journal of Economic Modeling Research*, 8(30), 79-107. <https://doi.org/10.29252/jemr.8.30.79>
- employment, D. o. e. d. a. (201). *(^The report of skill analysis of unemployment based on employment dynamics of Kurdistan province*. L. a. S. W. Ministry of Cooperation .

- Farji-Aramaki, A., Habibiingjeh, A., Parand, K., & Niromand, P. (2012). *A look at the skill and technology education system*. Profession and Fan. <https://www.gisoom.com/book/1834223>
- Forster, A. G., & Bol, T. (2018). Vocational education and employment over the life course using a new measure of occupational specificity. *Social Science Research*, 70, 176-197. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2017.11.004>
- Frijns, J., & Van Vliet, B. (1999). Small-Scale Industry and Cleaner Production Strategies. *World Development*, 27(6), 967-983. [https://doi.org/10.1016/S0305-750X\(99\)00044-3](https://doi.org/10.1016/S0305-750X(99)00044-3)
- Gutek, G. (2005). *Historical and Philosophical Foundations of Education: A Biographical Introduction* (4 ed.). Pearso. <https://books.google.com/books?id=bJ8MAAAACAAJ>
- Industry, A. o. I. T. (2013). *A comparative comparison of the evolution of the clothing industries of Iran and Turkey*. B. o. S. a. S. S. o. t. I. T. I. Association. <http://aiti.org.ir/uploads/research/125-.pdf>
- Institute, K. R. (2012). *Kurdistan province employment development document report*. L. a. S. W. o. K. P. Department of Cooperation.
- Institute, P. F. S. E. a. R. (2014). *The report of the technical training document, Kurdistan Governorate in cooperation with the General Directorate of Technical and Vocational Education of Kurdistan Province*.
- Iran Space Development Department ,S. B. U. (2019). *Report of Kurdistan province land survey document*. M. a. P. O. o. K. Province.
- Karimi, F. K. A. (2017). *Investigation of Iranian clothing market*.
- Khajeh Shahkoochi, A., Abbasi, M., & Khoshfar, G. (2012). Effectiveness of technical and vocational training in the occupation of trained persons in golestan province. *Journal of Skill Training*, 1(1), 103-116. <https://www.sid.ir/paper/255974/en>
- Lopez-Acevedo, G., & Robertson, R. (2016). *Apparel in South Asia*. T. W. GROUP. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25117/108829-WP-P146865-Apparel-PUBLIC.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Mirab, p., Rabieh, m., Mashayekhy, a., & Zandieh, m. (2019). Systemic Approach to Analysis of Clothing Manufacturing Development in Iran. *Quarterly Journal of Economic Research and Policies*, 27(89), 331-372. <http://qjerp.ir/article-1-2321-en.html>
- Navidi, A. B. M., Ismaili, M. A., & Badri, N. (2004). *Abstract of Technical and Vocational Education Research*. I. o. E. Ministry of Education .
- Organization, I. L. (2013). *Global employment trends for youth 2013: A generation at risk*. International Labour Organization. https://www.social-protection.org/gimi/gess/RessourcePDF.action;jsessionid=LMyh9Re_Wz6DTEdlhB85Qr5VRUvkZr45Q7IvBrHvjwLwbc09Bln8!-1512789187?id=39997
- Parvin, E., Ghiasi Nodoushan, S., & Mohammadi, S. (2014). The Relationship between Quality of Higher Education Output and Sustainable Development based on a Systemic Approach and Development of a Conceptual Model. *Research on Educational Leadership and Management*, 1(1), 97-117. <https://doi.org/10.22054/jrlat.2014.109>
- Porter, M. E. (2011). *Competitive advantage of nations: creating and sustaining superior performance*. Free Press. <https://www.amazon.com/Competitive-Advantage-Creating-Sustaining-Performance/dp/0029250900>
- Qadiri Masoom, M., Bayat, N., Rastgar, I., Qanbari Nasab, A., & Qasabi, M. J. (2012). Investigating the environmental effects of setting up industries in rural areas, a case

- study: Kahrood-Kashan garment production industries. *Regional Planning*, 2(5), 25-35. https://jzpm.marvdasht.iau.ir/article_113.html?lang=en
- Rousseau, Z.-Z. (2021). *Emile, or, a treatise on the subject of education* (G. Zirakzadeh, Trans.; 4 ed.). Ghasedak Saba. <https://www.gisoom.com/book/11711950>
- Salehi Omran ,E., Einkhah, F., & Barani, S. (2019). Investigating the Position of Skill Learning in the Comprehensive Scientific Map of Iran. *Iranian Higher Education*, 11(1), 1-38. <http://ihej.ir/article-1-1446-en.html>
- Shabani, A. A., & Hassanzadeh, H. (2013). *Adaptation of skills training to the needs of the labor market: a case study of Sanandaj city*. presented in the third national conference and the second international conference on skills, tehran ,
- Shakeri, M., Barzegar Bafroo'i, K., & Jamshidi, M. (2019). Presenting a model for tailoring the technical and vocational training with the labor market needs from the viewpoint of Yazd industry owners based on the grounded theory. *Educational Innovations*, 18(3), 39-58. <https://doi.org/10.22034/jei.2019.99315>
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. SAGE Publications. https://books.google.com/books/about/Basics_of_Qualitative_Research.html?id=wTwYUnHYsmMC